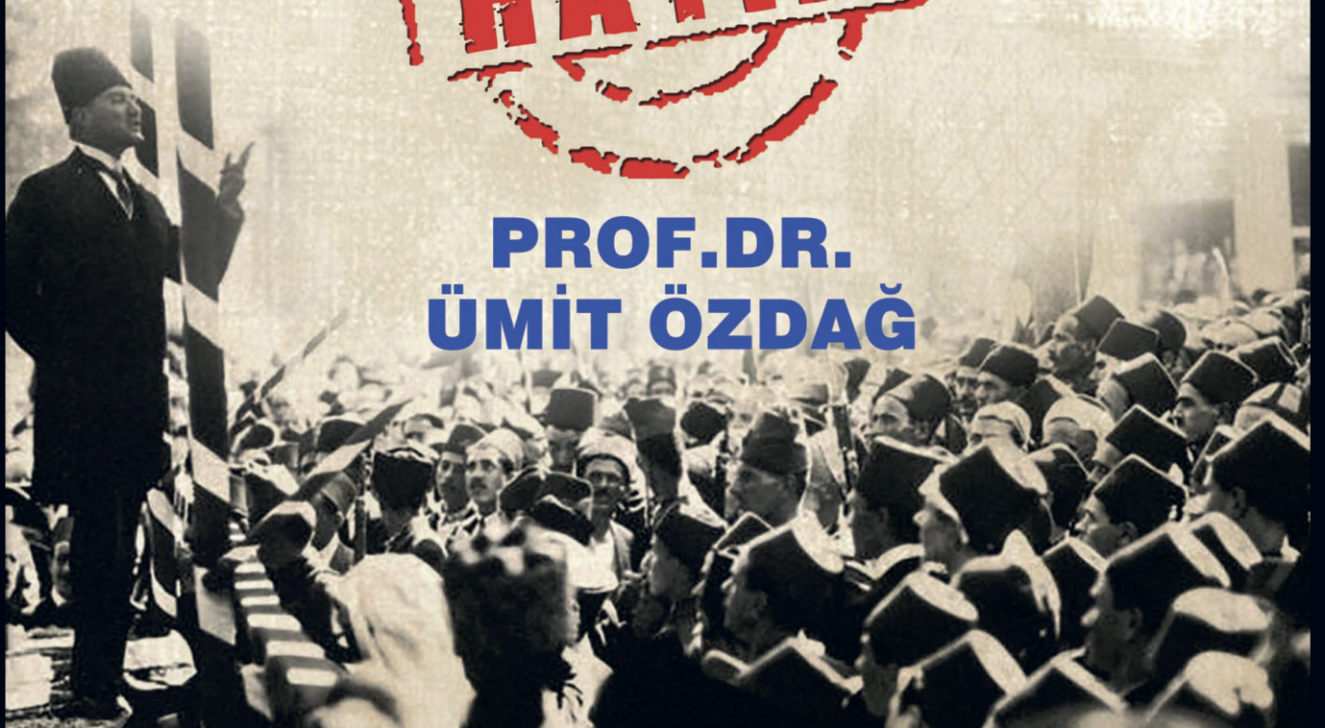

TÜRK *Milliyetçilerinden* **BAŞKANLIĞA**

PROF.DR.
ÜMİT ÖZDAĞ

Türkiye’de başkanlık sistemi tartışmaları, mevcut parlamenter demokratik rejimin eksiklik ve aksaklıklarının bir sonucu olarak gündeme gelmemiştir. AKP öncesinde bazen cılız olarak tartışılrsa da asıl olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Türk siyasetine kişisel iradesini dayatma arzusunun bir sonucu olarak güçlü şekilde tartışılmaktadır. 1990’lı yıllarda, başkanlık sistemini Amerikan emperyalizminin dayatması olarak duyuran, Başbakan olduğu dönemde ise başkanlık sistemi ile ilgili ciddi bir talebi temsil etmeyen Erdoğan, cumhurbaşkanı olduktan sonra başkanlık sistemini kurmak için yoğun bir çalışma başlatmıştır. O günden bu yana AKP propaganda mekanizması, parlamenter demokrasiyi karalamak ve nasıl olacağı belli bile olmayan başkanlık sistemini övmek için büyük bir çalışma başlatmıştır.

Başkanlık ile ilgili ilk gerçek kamuoyu yoklaması Haziran 2015 seçimlerinde gerçekleşmiştir. Erdoğan ve AKP, halktan Anayasa’yı değiştirmek ve başkanlık sistemini tesis etmek için 400 milletvekili talep etmişlerdir. Erdoğan, AKP’nin bütün seçim kampanyasını adeta tek başına üstlenmiştir. Türk halkının 400 milletvekili ile Anayasayı değiştirme talebine cevabı sert olmuştur. AKP’nin oyları % 40’a kadar inmiş ve AKP, tek başına hükümeti dahi kuramayacak duruma düşmüştür.

Kasım 2015 seçimleri ile AKP tekrar tek başına hükümeti tesis etmiştir. Devlet Bahçeli’nin Erdoğan’ın ısrarla anayasayı ihlal eder şekilde davranmasına bir kılıf hazırlamak adına **“Madem Erdoğan Anayasa’ya uymuyor, Anayasa’yı Erdoğan’a uyduralım”** teklifi ile başkanlık sistemini tekrar gündeme getirmesinden istifade eden Erdoğan ve AKP propaganda mekanizması, Türk Milleti’ne yönelik ucuz bir propaganda başlatmıştır.

AKP’nin propagandasının ulaştığı en sefil noktayı ne yazık ki Başbakan Binali Yıldırım dile getirmiş ve **“eğer başkanlık sistemi kurulmaz ise Türkiye’nin bölünebileceği”** gibi akıl almaz bir beyanat vermiştir. Oysa bir başbakanın varlık nedeni, ülkesinin bütünlüğü ve birliğidir. Bunun için canını dahi vermeye hazır olmalıdır. Ülkesinin birliğini koruyamayacağını söyleyen bir başbakanın başkanlık koltuğunda oturmaya hakkı yoktur.

Ülkemizi beka sorunu şeklinde tanımlanabilecek kadar ağır bir tehdit sürecinden geçtiği bir dönemde, Türkiye’yi siyasal sistem değiştirmek gibi büyük bir risk altında sokmak, izah ve kabul edilebilir değildir. Siyasal sistem değişikliğinin getireceği belirsizliklerin Türkiye’yi hangi badirelere sürükleyeceğinin belli olmadığı açık iken, parlamenter sistemi yıkararak, ancak Saddam Hüseyin Irak’ı veya Kuzey Kore’de görülebilecek ölçüde başkanı yetkiler ile donatan otoriter başkanlık rejimi yani başkancı bir siyasal sistem kurmak ülkemizin bekası için büyük tehlikeleri beraberinde getirecektir.

Bu çalışmada; ancak Saddam Irak’ı veya Kuzey Kore modeli diye nitelendirilebilecek bir başkanlık/başkancı sistemin, ülkemizi nereye sürükleyeceği ele alınmıştır. Ayrıca, Saray ve AKP propaganda mekanizması tarafından Saddam Hüseyin Irak’ı veya Kuzey Kore modeli başkanlık/başkancı sistem propagandası lehine ileri sürülen temel tezler Türk Milliyetçiliği adına gereken cevaplar verilmiştir.

Başkanlık Sistemi, Türkiye’yi Nereye Götürecek?

Saddam Hüseyin modeli başkanlık/başkancı sistemin Türkiye’yi nereye götüreceğini maddeler halinde inceleyelim:

1) Başkanlık Türkiye’yi Federasyona ve Bölünmeye Sürükleyecektir.

AKP propaganda mekanizması, Başbakan Binali Yıldırım’ın ifade ettiği gibi Türk Milletini; **“Başkanlık olmaz ise Türkiye bölünür”**, diye tehdit etme noktasına gelmiştir. Oysa AKP’nin

istediği Saddamcı rejimin temelinde federasyon özlemi vardır. Daha birkaç yıl önce Öcalan ile İmralı'da yeni bir federal devlet ve başkanlık anayasası yazıldığını Türk Milleti unutmamıştır. AKP-Öcalan-PKK müzakerelerine Başbakan başdanışmanı ve Başbakanlık müsteşar yardımcısı olarak katılan Hakan Fidan'ın müzakerelerde ulaşılan durumu PKK'lular ile kendisinin katılımından önce yapılan görüşmelerde; **“yüzde doksan, doksan beş gelen bütün konularda birleşen bir genel çizgiye gelindi”**, diyerek ifade etmiştir.

İmralı'da Öcalan ve Oslo'da ise PKK ile yapılan görüşmeler, 2011'de protokol aşamasına taşınmıştır. Söz konusu protokol önce Öcalan, daha sonra istihbarat yetkililerinin ayaklarına kadar götürdüğü Kandil'deki terör baronları tarafından onaylanmıştır. Öcalan, bu aşamada Başbakan Erdoğan'ın da protokolü imzalamasını istemiştir. Ancak PKK, AKP'nin hatalı Suriye politikasının neticesinde Suriye'de geniş bir bölgeyi kontrol altına alınca, protokolde üstünde uzlaşılanlardan daha fazlasını talep etmiş, talepleri kabul edilmeyince tekrar teröre başlamıştır.

AKP, bugün için PKK ile müzakereleri askıya almıştır. Ancak yarın askıdan indirmesi büyük bir ihtimaldir. AKP, başkanlık konusunu gündeme her getirdiğinde, uzmanların üzerinde durduğu önemli bir husus, başkanlıkla birlikte federal devlet yapısına geçilmek istenmesidir. PKK ile müzakereler başlamadan çok önce 2004 yılında katıldığı bir televizyon programında kendisine sorulan; **“Başkanlık sistemi federal devletlerde başarılı oluyor”**, tespitine, Erdoğan'ın; **“Onu da düşünebiliriz”**, cevabını verdiği unutulmamalıdır. 2011 senesinde Erdoğan'ın federasyonun reklamını “gelişmiş ülkelerde eyalet yapılanmaları hızlı kalkınmayı getirir” dediğini Türk Milletçileri unutmamıştır.

“İkiz Yasalar” diye anılan **“Birleşmiş Milletler İktisadi, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme”** ve **“Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme”**nin AKP tarafından 23.9.2003 tarihinde yürürlüğe konulmuş ve milli/üniter devlet yapısını zayıflatılmıştır. PKK merkezli belediyelere mali ve idari özerklik sağlayacak olan **“AB Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesi”**nin 12. maddesine konulan şerhin kaldırılması pazarlığının AKP ile HDP arasında yapıldığı bilinmektedir. AKP, AB Yerel Yönetimler Özerklik Şartnamesi'ne ülkemizin koyduğu şerhleri kaldıracağını bir çok seçim beyannamesinde açıklamıştır. Bu durum, PKK'ya idari ve mali özerklik sağlayacaktır.

Keza PKK açılımı sürecinde idari federasyonun altyapısını kuran Büyükşehir Yasası, AKP tarafından çıkarılmıştır. AKP başkanlık anayasasından her bahsettiğinde; **“yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletilmesi”** gibi masum görünen bir talep altında özerklik-federasyona gidebilecek her yolu açmaktadır.

Özetle; daha birkaç yıl önce İmralı'da Öcalan ile ortak anayasa yazan AKP'nin, bugün üniter ve milli devleti kabul ediyor gibi görünüp yarın başkanlık sistemi kurulduktan sonra ilk iş olarak HDP ve PKK ile yeni bir müzakere süreci başlatmasını tahmin etmek zor değildir. İstiklal Harbi'mizin sonucunda kurulan Aziz Cumhuriyetimizi hiçbir zaman benimsemeyen, her fırsatta Türk Milleti'ne ve milli-üniter devlet anlayışına karşı olduğunu gösteren bir politik zihniyet, Türkiye'yi hızla federasyona ve bölünmeye sürükleyecektir. AKP Grup Başkan vekili Naci Bostancı, tehlike geçince eyaletlerin düşünülebileceğini ifade ederken bu gerçeği dile getirmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın başdanışmanı Şükrü Karatepe, anayasa değişikliği taslağının TBMM'ye verilmesinden sonra yaptığı değerlendirmede Anayasa'nın ilk dört maddesini **“darbe kalıntısı olarak”** nitelemiş ve kaldırmak istediklerini ortaya koymuştur.

Esasen bu doğrultuda adımların atılmasını sağlayan bir düzenleme, Anayasa'nın 123. maddesine eklenen yeni fıkra ile mümkün hale getirilmiştir. Eğer Anayasa değişikliği gerçekleşirse 123. madde şu şekilde olacaktır: **“İdare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kurulur.”**

Sonuç olarak, Cumhurbaşkanına kararnameler ile nereye gideceği belli olamayacak şekilde devlet teşkilatını düzenleme yetkisini muhafaza ettiği gerçeğinin altını çizmek isterim. Cumhurbaşkanı, 123. maddenin yeni hali ile örneğin bir çok ili içine alan koordinatör valilikler kurup, koordinatör valilerin yetkilerini bölgesel yönetimler kurabilecek şekilde düzenleyebilir. Erdoğan'ın bu yetkiyi yeni bir müzakere ve çözüm sürecinde üzerinde İmralı'da ve Oslo'da uzlaşılan, Dolmabahçe'de ilan edilen iki milletli devletin temellerini oluşturacak şekilde kullanmayacağından kim emin olabilir?

Bu değişikliğin amacı, TBMM'de herhangi bir tartışmaya izin vermeden devleti kurumsal yapısını bölgesel zeminde yeniden kurmak imkanı vermektir. Bu değişiklik Erdoğan'a örneğin Güneydoğu Anadolu'da 10 vilayeti içine alan bir özerk bölge oluşturma imkanı verir. Benzer bir değişikliğin bugün TBMM'den çıkma ihtimali ise yoktur. Aslında bu madde Erdoğan'a cumhurbaşkanı seçilmesi durumunda devleti tekrar kurma imkanı vermektedir.

2) Başkanlık Siyaseti ve Toplumunu Kutuplaştıracaktır.

Türkiye, başkanlık anayasası ile bir bilinmeze doğru sürükleniyor. Üstelik, ülkemizin iç savaş ve bölünme tehlikesi ile en ağır şekilde karşı karşıya olduğu bir dönemde başkanlık referandumu gündeme getiriliyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan, 15 Aralık 2016 tarihinde muhtarlar yaptığı konuşmada Türkiye'nin, Suriye ve Irak gibi iç savaşa sürüklenmek ve bölünmek istendiğini ifade etmiştir. Bu kadar ağır bir tehdit ile karşı karşıya olan hiç bir ülke, sistem değiştirme riskine girmez.

Erdoğan bilmeli ki; başkanlık için ısrar etmek, Türkiye'yi iç savaşa sürüklemek isteyenlere büyük bir fırsat verecektir. Referandum sürecinden 15 Temmuz FETÖ darbesinin arkasındaki iç ve dış güçler ülkemizi çatışmaya sürüklemek için istifade etmek isteyebilirler. Bir tarafta Erdoğan'ı taparcasına seven kitleler var. Bu kitleler, 15 Temmuz sonrasında sokaklarda haftalarca kalarak kemikleştiler. Diğer tarafta Gezi ile kendisini ortaya koymuş Erdoğan'ın baskılarına parlamenter sistem altında bile direnmiş bir toplumsal gerçek var. Bu iki grup referandum sürecinde böyle gergin bir ortamda karşı karşıya gelebilir. Böyle bir çatışmanın üzerine dış istihbarat servisleri ve iç odaklar binip yangını kontrol edilebilir olmaktan çıkarabilirler.

Erdoğan bu ihtimali hesap ediyor ve bu riski alıyor. Erdoğan muhtemelen şu hesabı yaparak alıyor: **“Devleti kontrol ediyorum. Çok duyarlı ve iyi hazırlanmış bir destekçi kitlem var. Böyle bir çatışma olur ise muhalefeti ezer geçerim.”** Erdoğan'ın bu hesap çok yanlış bir hesap olabilir. Muhtemelen Esad 2011'de Suriye'de benzer bir hesap yapmıştı. Birincisi Erdoğan düşündüğü kadar güçlü değil. Çünkü devlet örgütü ordu, istihbarat, polis FETÖ tarafından delik deşik edilmiş durumda. Saray, sistemi kontrol edemiyor. Sisteme sızanlar da sistemi çok iyi istismar ettiklerini gösteriyorlar. İkincisi, devreye dış faktörlerin girmesi, Erdoğan'a beklediği ezme fırsatını vermeyebilir. Çünkü dış güçler iç savaş için kimsenin kazanmadığı bir çatışma tezgahlamak isterler. Özetle; bu kadar riskli bir dönemde başkanlık referandumu ve bilinmezlikleri ile baskıcı bir başkanlık rejimi Türkiye'yi bir felaketin içine sürükleyecektir.

Bütün bunlar olurken, Ortadoğu iç savaşının yaşandığı Suriye ve Irak'ta, sınırları değiştirmek isteyen Batı ve Batı'nın işlerini kolaylaştıran IŞİD başta olmak üzere Selefi Cihatçı örgütler, sadece Şia'ya değil, kafir olarak gördükleri Sünnilere de savaş açmış durumdadırlar. IŞİD, İstanbul'a **“Konstantinopolis”** diyerek fethedeceğini ileri sürmektedir. Ortadoğu iç savaşının dalgaları, kitle imha amacı taşıyan bombalı saldırılar ile artık şehirlerimizi kan gölüne çevirebilmektedir.

Üstelik kitleler birbirlerine bu kadar kızgınlık ile bakarken savunma ve güvenlik kurumlarımız ağır bir krizden geçmektedir. TSK; FETÖ ve AKP'nin darbeleri altında travma yaşamaktadır.

Ordu içinde FETÖ'cü subay oranı hala çok yüksektir. Ordumuz yeniden örgütlenmek için zamana ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanında ekonomimiz, çok ağır bir krizden geçmektedir.

Özetle, Türkiye Cumhuriyeti; ordu, istihbarat, dış işleri ve ekonomisini hızla iyileştirmesi gereken bir süreçten geçmektedir. Böyle bir süreçten geçilirken ülkemizin önüne Ukrayna senaryoları koyabilecek bir politik sistem değiştirme girişimi büyük riskler taşımaktadır. Ülkemizin bugün her zaman olduğundan daha fazla milli birliğe ihtiyacı vardır.

Referandum süreci bir şekilde sonuçlandıktan sonra da riskler azalmayacaktır. Başkanlık sistemi, başkanlık seçimlerinde bir tarafın tam kazanması diğer tarafın tam kaybetmesine dayandığı için kutuplaşmayı ve gerilimi tırmandıracaktır. Başkanlık seçimini kaybeden taraf, parlamento seçimlerini kazanarak, intikam üzerine siyasetini kuracaktır. Bu gerilim zaten kutuplaşmış olan toplumu daha da gerecek, toplumsal çatışma zemini oluşturacaktır. Böylece sistem kriz üretecektir.

3) Başkanlık Sistemi, Bürokrasinin Egemenliğini Güçlendirecektir.

Başkan yürütmenin başı olarak seçileceği için bakanlarını parlamento dışından kendi istediği siyasi bürokratlardan atayacaktır. Bu bakımdan bakanların parlamentoya karşı siyasi sorumlulukları olmayacak, yalnızca kendilerini göreve atayan başkana karşı sorumlu olacaklardır. Dolayısıyla **“başkanın adamları”** olmaktan öteye gidemeyeceklerdir.

Taslakta Başkan, kendi istekleri doğrultusunda bakanları görevden almaktadır. Dolayısıyla bakan olmanın koşulu, **“başkanın sözünü dinleme, isteklerini yerine getirme”** olarak belirlenecektir. Oysa parlamenter sistemde bakanlar eylem ve işlemleri bakımından Meclis tarafından denetlenebilir durumdadır.

Başkanlık sisteminde bakandan başlayıp ilçedeki memura kadar kendisini bakandan başka hiç kimseye sorumlu hissetmeyen bir bürokrasi oluşacaktır. Demokratik siyasetin ve siyasetçinin gücü kırılacaktır. Siyasetçi, halkın taleplerini bürokrasiye iletmek konusunda etkisizleşecektir. Parlamenter sistemde halkın, yürütmeye temsili çok boyutludur. Bu temsili doğrudan ve dolaylı şeklinde izah edebiliriz. Başbakan ve bakanlar doğrudan temsili sağlarken, iktidar partisinin milletvekilleri de dolaylı olarak yürütme üzerinde etkilidir. Başbakan, bakanlar ve milletvekilleri kendilerini doğrudan seçmenlerine karşı sorumlu hissetmekte ve milletin taleplerini bürokrasi nezdinde takip etmektedirler. Başkanlık sistemi ile birlikte halk tarafından seçilmeyen **“başkanın adamları”** yani bakanlar, halkın taleplerini yerine getirme konusunda duyarsızlaşacaklardır. Keza, halkın taleplerini takip eden milletvekillerinin de hem bakanlar hem bürokratlar nezdinde etkinliği azalacaktır.

4) Başkanlık Türk Devlet Geleneğine Uygun Değildir.

Son dönemde başkanlık sisteminin propagandasında kullanılan bir gerekçe de Türk devlet geleneğinde başkanlığın olduğu yönündedir. Hatta Atatürk'ün son başkan olduğu ileri sürülmektedir. Bu konuda Başbakan yardımcısı Numan Kurtulmuş'un Has Parti Genel Başkanı iken yapmış olduğu açıklama çok ilginç ve doğrudur: *“Bu (başkanlık) sistem, Türk toplumunun yapısına uygun değildir. Padişahlık zamanında bile başkanlık sistemi yoktu. Osmanlı'nın işlerini padişahlar değil, sadrazamlar yapardı.”*

Üstelik anayasa değişikliği teklifi cumhurbaşkanına iki kez değil, üç kez yani 15 yıla yakın bir süre seçilme imkanı vermektedir. Anayasa'nın 116 maddesi bunu mümkün hale getirmek için şu şekilde düzenlenmiştir. **“Cumhurbaşkanı ikinci döneminde Meclis tarafından seçim-**

lerin yenilenmesine karar verilmesi halinde Cumhurbaşkanı bir defa daha aday olabilir.” Bir cumhurbaşkanı ilk dönemi 5 sene bittikten sonra ikinci dönemin sonunda 5 yılın bitmesine 6 ay kala Meclis yeniden seçim kararı alması durumunda bir beş yıl için daha seçilebilmektedir.

5) Başkanlık Politik İstikrarın Güvencesi Olmayacaktır.

Başkanlık sistemi ile politik istikrarın 5 sene boyunca sağlanacağı, böylece ülkenin muhtemel koalisyonların istikrarsızlığından korunacağı tezi ortaya atılmaktadır ki, bu da doğru değildir. Politik istikrarı sağlayan tek husus çoğunluk olsaydı bütün başkanlık sistemleri istikrarlı olurdu. Oysa politik istikrarı çoğunluk değil, politik sistemin adalet üzerine oturması sağlar. Ayrıca başkan ile parlamento çoğunluğunun ayrı partilerden olması halinde, siyasi sistem tamamen kilitlenecektir. Üstelik, Türkiye gibi siyasi uzlaşma geleneğinin olmadığı, aksine kutuplaşmış siyasi geleneği temsil eden bir ülkede, ülkenin hızla başkan-parlamento gerilimi ile büyük bir krize sürüklenmesi kaçınılmazdır. Oysa parlamenter sistemlerde koalisyonlar ile bu tür gerilimlerin aşılması mümkündür.

6) Başkanlık “İleri Demokrasi”yi Kurmayacaktır.

Başkanlık tartışmalarının/dayatmalarının ortaya çıktığı son tartışmalarda, rejim değişikliği konusunda en çok öne çıkarılan gerekçe “**demokratikleşme**” olmuştur. Vesayetlerden kurtulma, daha ileri bir demokrasiye ulaşma iddiasının arkasına saklanan “**başkanlık sistemi**” rüyası, bugün gelinen noktada “**demokrasinin olmazsa olmazı**” olarak sunulmaktadır.

Oysaki bu iddiayı kanıtlayacak somut hiç bir gösterge olmadığı gibi, **gerçek hayat bunun tam aksini ispatlamaktadır.** Başkanlık sistemine geçilmesi ile Türkiye’nin “**daha demokratik**” bir ülke haline geleceği iddiasının gerçek hayattaki karşılığı, “**kendi hırslarını makul gösterme**” çabasından başka bir şey değildir.

Economist dergisinin iki yılda bir yayınladığı demokrasi endeksi araştırmasının 2015 göstergelerinde “**Tam Demokrasi**” olarak sınıflandırılan **20 ülkeden 17’si**, “**başbakanın yürütmenin başında olduğu**” “**parlamenter sistem**” modelleri ile yönetilmektedir. Kalan 3 ülkeden İsviçre “**karma sistem**” ile yönetilirken, yalnızca 2 ülke “**başkanlık sistemi**” ile yönetilmektedir.

Araştırmada, listenin sonlarına gidildikçe yönetimlerin “**otoriter rejimler**” olarak nitelendiği, **demokrasiden uzaklaşılıdıkça yönetim sisteminin “başkanlık”, “yarı başkanlık”, “tek parti rejimi” ve “diktatörlük”** olarak belirginleştiği görülmektedir.

Özetle, başkanlık sisteminin, demokratikleşmeden daha çok otoriterleşmeye, tek adam yönetimine eğilim gösteren bir yönetim şekli olduğu istatistiklerde ortaya çıkmaktadır.

7) Başkanlık Hukukun Üstünlüğünü Sağlamayacaktır.

Türkiye’nin yakın tarihte karşı karşıya kaldığı en büyük tehdit, kuşkusuz “*hukukun üstünlüğünden uzaklaşmış olmasıdır*”. Ergenekon, Balyoz ve Casusluk davalarında yaşanan açık hukuksuzlukların, Türk ordusuna kurulan kumpasların ve siyasi temelli soruşturma ve kovuşturmaların, ülkeyi getirdiği nokta FETÖ’nün darbe teşebbüsü ve toplumsal istikrarsızlık olmuştur. Türkiye’nin karşı karşıya kaldığı bu beka sorunundan kurtulması; rejim değişikliğine değil “adaletin” ve “hukukun üstünlüğünün” güçlü bir şekilde tesis edilmesine bağlıdır.

“Rule of Law Index”in 2016 verilerinden de açıkça görüldüğü üzere “**hukukun üstünlüğü**” ilkesini hayata geçirmede en başarılı olan ilk **20 ülkenin 17 tanesi** “**başbakanın yürütmenin başında olduğu**” “**parlamente sistem**” modelleri, **yalnızca 2 tanesi** “**başkanlık sistemi**” ile yönetilmektedir.

Bu kadar hayati bir konuda öncelik verilmesi gereken husus, mevcut sistemin eksiklikleri ve hatalarının giderilmesi yoluyla “**hukukun üstünlüğünü egemen kılmak**” olmalıyken rejim değişikliğine gitme gayretini/dayatmasını anlamak mümkün değildir.

Üstelik, parlamente rejimde yargıyı değişik yöntemler kullanarak baskı altına alan Erdoğan bu anayasa değişikliği sonrasında yargı üzerinde baskı ve kontrole anayasal bir zemin oluşturmuş olacaktır. Anayasa değişikliği gerçekleşir ise kuvvetler ayrılığı ortadan kalkacak ve kuvvetler birliği gerçekleşeceği için demokratik düzen sadece fiilen değil, hukuken de sona erecektir. Cumhurbaşkanı, Anayasa Mahkemesi’nin ve HSYK’nın üyelerinin tamamını doğrudan veya dolaylı olarak atayacaktır.

8) “Sadece Başkanlık Yürütmenin Güçlenmesini Sağlayacaktır” Tezi Yanlıştır.

Başkanlık lehinde yapılan propagandanın bir tezini de başkanlık sistemi ile yürütmenin güçleneceği iddiası oluşturmaktadır. Oysa, başkanlık sistemi kendiliğinden yürütmeyi güçlendirmez. Aksine ABD’de başkanın yetkileri hem “**federal devlet-federe devlet**” bölünmesi ile hem de güçlü yasama (Kongre) sistemi ile “**fren-denge**” sistemi şeklinde sınırlandırılmıştır. Oysa, Türkiye’de başkanın yetkileri bir çok başkanlık sisteminde başkanların sahip olduğu yetkilerden daha fazladır. Başkanlık sisteminin yürütmeyi güçlendireceğini söyleyen AKP’li Burhan Kuzu, bir taraftan da şöyle yazmaktadır: “*Parlamente modeldeki başbakanlar, başkanlık modelindeki başkandan üç kat daha yetkilidir. Bu modeli benim savunmamın ana gerekçesi, çok güçlü bir parlamento oluşmasıdır. Milletvekillerinin çok güçlü ve gerçek vekil olmasıdır.*” (Burhan Kuzu, Her Yönüyle Başkanlık Sistemi, İstanbul 2011, 131-138). Özetle, hem yürütmeyi güçlendireceğiz hem yasamayı güçlendireceğiz, hem başkan başbakandan daha güçsüz olacak demek, insan akli ile alay etmektir. Erdoğan’ın kurmak istediği başkanlık değil, otoriter başkanlık, başkancı rejimdir. Bu rejimde söz konusu olan demokratik yürütmenin güçlenmesi değildir; baskıcı otoriter bir tek adam düzeninin kurulmasıdır.

9) Başkanlık Sisteminin Başarısı İçin Rakip Siyasal Partilerin Programları Uyumlu Olmalıdır.

Başkanlık sistemi, sert güçler ayrılığına dayanır. Sert güçler ayrılığında sistemin istikrarlı çalışabilmesi için siyasal partilerin temel konularda kolay anlaşılabilir olmaları gerekmektedir. ABD’deki Demokratlar ile Cumhuriyetçiler gibi siyasal program açısından uyumlu iki parti arasında bile sağlık sistemi konusundaki farklı anlayıştan dolayı, Obama’nın sağlık sistemi yasa teklifi, 3 sene mücadeleden sonra yürürlüğe girmiştir. Türkiye gibi siyasal partilerin temel konularda çok ayrıştıkları ülkelerde, gerilimin sürekli yüksek olacağı anlaşılmaktadır.

10) Başkanlık Sisteminde Ekonomik Kalkınma, Parlamente Sistemden İyi Değildir.

Hiç şüphesiz ki; bir ülkenin huzur ve refahının temelinde yatan en temel değişkenlerden biri ekonomik gelişmişliktir. Bugün Türkiye’nin atlattığı krizler ve içinde bulunduğu ekonomik yapı tekrar tekrar dile getirilmekte, bunun üzerinden tek parti iktidarlarının ekonomiyi, koalisyonlardan daha fazla büyüttüğü söylenmektedir. Buradan hareketle başkanlık sisteminin ekonomik

gelişmeyi daha da hızlandıracağını, daha yüksek büyüme rakamlarının yakalanacağı, böylelikle refahın artacağı başkanlık sistemini teklif edenlerce/dayatanlarca iddia edilmektedir.

Dünya'nın en büyük ekonomilerini sıralayarak da yukarıdaki değerlendirmeyi ele alabiliriz. İlk 20 büyük ekonomiye bakıldığında 1 krallık, 1 parti devleti, 1 karma sistem görülecektir. Geriye kalan 5 ülke başkanlık sistemi ile yönetilirken 12 ülke ise **“başbakanın yürütmenin başında olduğu” “parlamentar sistem”** modelleri ile yönetilmektedir.

Açıkça görüleceği üzere başkanlık sistemi ekonomik kalkınmanın bulunamayan sırrı, refah artışının önündeki aşılamaz engelleri aşma yöntemi değildir. Hatta bu tabloya bakıldığında parlamenter sistem ekonomik büyüme ve istikrara başkanlık sisteminden daha yakın durmaktadır.

York Üniversitesi'nden Prof. Dr. Gülçin Özkan ve Prof. Dr. Richard McManus'un 119 ülkenin 1950-2015 arası ekonomik performanslarını inceledikleri ortak çalışmalarına göre:

- Başkanlıkla yönetilen ülkeler, parlamenter sistem ile yönetilen ülkelere kıyasla tutarlı olarak daha kötü bir ekonomik performans sergiliyorlar.
- Başkanlık sistemi olan ülkelerle, parlamenter rejimle yönetilenler karşılaştırıldığında 0,6 ile 1,2 arası daha düşük büyüme rakamlarına sahip olduğu görülüyor.
- Başkanlık sistemi ile yönetilen ülkelerdeki enflasyon rakamları, parlamenter sistem modellerine göre ortalama 6 puan daha yüksektir.
- Başkanlık sistemi parlamenter sisteme göre %16 ile %20 arası daha bozuk gelir dağılımına neden olmaktadır.
- Başkanlık rejiminin olumsuz etkileri, kapsayıcı kurumların sınırlı olduğu, siyasi ve sivil muhalefetin zayıf olduğu, hukukun üstünlüğünün güçlü olmadığı az gelişmiş demokrasilerde daha da ağır olduğu gözlenmektedir.
- Araştırmada başkanlık ile ekonomik performans arasında zıt bir korelasyon (ilgileşim) gözlemlenmiştir.

11) Başkanlık İle Gelişmiş Bir Eğitim Sistemi Kurulamayacaktır.

Türkiye'nin genç nüfusu göz önünde tutulduğunda, çözmesi gereken en temel problemin eğitim sistemi ve eğitim kalitesi olduğu görülmektedir. **“Tek başına iktidar”** olduğu süre zarfında AKP'nin yönettiği **“sürekli değişen/istikrarsız/hedefsiz”** ilk ve ortaöğretim sisteminin başarısızlığına, sayıları arttıkça niteliği giderek düşen yükseköğretim sistemi eşlik etmektedir. Yalnızca bugüne değil, Türkiye'nin geleceğinin tamamına etki eden **“eğitim sistemi”**nin düzeltilmesi ve eksikliklerinin giderilmesi gerekirken, **“rejim değişikliği”**nin bütün sorunları çözeceğini düşünmek ancak bir hayaldir.

Üstelik bu hayalin gerçek dünyada da hiçbir karşılığı yoktur. OECD'nin ülkelerin eğitim sistemlerinin başarısını ölçmek amacıyla yaptığı PISA araştırması verileri ortadadır. PISA ölçümünde en başarılı ilk 20 ülke içerisinde başkanlık sistemi ile yönetilen bir ülke yoktur. Başkanlık sisteminin Türkiye'ye sihirli bir değnek ile çağ atlatacağını düşünenler gerçek dünyadan kopmuşlardır.

12) Başkanlık Darbeleri Engellemeyecektir.

Türk Demokrasisi 15 Temmuz 2016 günü tarihinin en zor sınavlarından birini hain FETÖ'cü kalkışma teşebbüsü karşısında vermiştir. Ülkenin huzuruna, devletin bekasına, milletin birliğine yönelik bu alçak saldırıyı hep birlikte püskürten yine Türk Milletinin iradesi olmuştur. Türk

Milletinin vicdanının ve iradesinin tecelligâhı olan TBMM'yi gözünü kırpmadan bombalayan FETÖ'cü caniler, asıl yıkmak istediklerinin ne olduğunu açıkça ortaya koymuşlardır.

Rejim değişikliğinin bu tür saldırılar/teşebbüsler karşısında çözüm üretebileceği başkanlık sistemi savunucuları/dayatmacıları tarafından dile getirilmektedir. Oysaki bu gerçeklikten uzak tespit, ortaya çıkan toplumsal psikolojik travmanın kendi arzuları istikametinde yönlendirilmek istenmesinden başka bir maksat taşımamaktadır.

1816 yılında başkanlık sistemine geçen Arjantin'de 46 devlet başkanından yalnızca ikisi, askeri darbesiz ve seçimle görevini devir-teslim etmiştir. 1930'dan bu yana, 6 yıldan daha fazla görevde kalabilen bir sivil idare olmamıştır. Benzer şekilde başkanlık sistemine geçişi 100 yıldan daha öncesine dayanan Haiti, Paraguay, Şili, Kolombiya, Kosta Rika, Peru, Meksika, Bolivya, Venezuela, Ekvador, Uruguay gibi ülkeler, pek çoğu yakın tarihe kadar devam eden darbe teşebbüsleri veya darbelerle karşı karşıya kalmıştır. Diğer bölgesel örnekleri de incelendiğinde başkanlık sisteminin darbelerle engel olmak şöyle dursun büyük oranda darbelerle ve totaliter rejimlere zemin hazırlayan bir ortamı beslediği dahi söylenebilir.

13) Başkanlık Yolsuzlukla Başarılı Mücadele Edemeyecektir.

Siyasi rejimler demokratik, şeffaf ve hesap verebilir olduğu müddetçe toplumsal güven ve huzura hizmet edebilir. Bu açıdan bakıldığında siyasi iktidarların yolsuzluk, rüşvet, irtikap ve diğer suçlarla anılması, bu suçların bir parçası olması meşruluk zeminini kaybetmelerine neden olacaktır. Yalnızca yolsuzlukla mücadele iddiası ile iktidara gelen siyasi partiler ve devlet başkanları olduğu gibi, bu iddialarla koltuğunu kaybeden idareciler de olmuştur. Ancak yolsuzlukla mücadele etmek ve sonunda yolsuzluklardan arındırılmış bir ülke isteniyorsa, bunun önündeki engel parlamenter sistem değildir. Hatta yakın tarihteki Watergate, Iran-Kontra skandalları düşünüldüğünde ya da tek adam rejimine dönüşen başkanlık sistemlerindeki keyfilik göz önünde tutulduğunda, yolsuzluğun başkanlık sistemine daha yakın olduğu dahi söylenebilir.

14) Başkanlık İnsani Gelişmişlik Üretemeyecektir.

Sistemler ve yönetimler milletin refahı gibi gündelik hayatında görünür olan, yaşayışını doğrudan etkileyen olguları geliştirmek, standartlarını yükseltmek için vardır, var olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında bir sistem değişikliği talebinin/dayatmasının ardında "insani gelişmişliği arttırmak" gibi bir hedefin olması beklenir. Oysa Türkiye'deki gelişmelerin bu şekilde ilerlemediği açıktır. Üstelik somut dünyada da bu beklentiyi karşılayacak göstergelere rastlamak mümkün değildir. Keza insani gelişmişliği ölçen "**Human Development Report**" 2015 verilerine göre insani gelişmişliği en yüksek ilk 20 ülke içerisinde başkanlık sistemi ile yönetilen ülke sayısı yalnızca 3'tür. Kalan 17 ülkeden parlamenter sistem modelleri ile yönetilen ülke sayısı ise 15'tir. Bu verileri bir başka ölçüm yöntemiyle sıralayan "**iyi ülke**" araştırması "**The Good Country**" endeksiyle de kıyasladığımızda sonucun neredeyse hiç değişmediğini görebiliriz.

Buradan da açıkça anlaşılacağı üzere başkanlık sistemi isteklerinin arkasında ülkenin insani gelişmişliği arttırmak gibi bir istek yatmamaktadır ve başkanlık sistemi, insani gelişmişliği arttıran bir sistem değildir.

Türkiye 92 yıllık dönemde ortalama olarak % 4,8 oranında büyümüş. Bu rakamdan 2. Dünya Savaşı yıllarını çıkarırsak -ki çoğu ekonomist bu yılları analizlerinde koşullar gereği ayrı tutar- Türkiye'nin ortalama büyüme oranı % 5,6 olarak tespit edilmektedir.

Grafikte öne çıkan şu ki; Cumhuriyet'in ilk yıllarında küllerinden doğan bir toplum, rekor seviyelerde bir büyüme hızı yakalamıştır. Bu yüksek büyüme dönemi 1960'lara kadar devam

etmiş, darbe hükümetleri ise genel anlamda düşük bir performans sergilemiştir (1971-74 dönemi hariç. Bunun nedeni, bu dönemdeki dört hükümetin sivil ağırlıklı olması olabilir.)

Grafikte diğer ilgi çeken ayrıntı ise tek parti hükümetleri ile koalisyon hükümetleri dönemindeki ortalama büyüme rakamlarının -1997/2002 koalisyon hükümetleri hariç- çok farklılık göstermemesidir. Hatta Süleyman Demirel'in dört partili koalisyonu 1976 yılında % 10,5'lik bir büyüme yakalamıştır.

1990'lı yılların sonları ise 28 Şubat süreci, sonrasında İzmit depremi ve Asya krizinin ülkemizi ziyaret etmesi ile birlikte, performansımızın düşük olduğu yıllar olarak göze çarpıyor. Bu rakamlar aslında ara dönemler ve doğal afetlerle kesintiye uğramaması halinde, büyümemizi koalisyon ya da tek parti hükümetleri fark etmeksizin % 5'ler seviyelerine çekebileceğimizi gösteriyor.

15) Erdoğan Başkanlığı, Kuvvetler Ayrılığına Değil Kuvvetler Birliği Prensibine Dayanmaktadır.

Başkanlık sisteminin en temel özelliği “**keskin kuvvetler ayrılığı**” prensibine dayanıyor olmasıdır. Fakat başkanlık sistemi ile bu durumun sağlanabildiği tek ülke Amerika Birleşik Devletleri'dir. Bunun dışındaki başkanlık sistemi denemelerinin tamamında parlamento ile başkan arasında yaşanan anlaşmazlıklar ve çekişmeler, sistemin kilitlenmesine neden olmuştur/olmaktadır. Bu durumun istisnası olduğu öne sürülen ABD sistemine dahi “**Anayasa'ya rağmen işleyen sistem**” deniyor olması tesadüf değildir.

AKP'nin gündeme getirdiği ve Saddam Irak'ı veya Kuzey Kore modeli başkanlık sistemi ise kuvvetler ayrılığını ortadan kaldırmaktadır. Başkanlık sisteminden beklenenin kuvvetler ayrılığı prensibine bağlı kalmak olduğu düşünüldüğünde “**başkanlık kararnameleleri**” çıkarılmak suretiyle yasamanın alanına müdahale edilecektir. Bu başkanın yasama faaliyetini bağımsız olarak gerçekleştirmek üzere seçilen parlamentonun alanına açık fiili müdahalesidir. Üstelik bu kararnameyi çıkaran başkanın parlamenter sistemde olduğu gibi denetlenmesi söz konusu da değildir. Ancak başkana TBMM'nin çıkardığı yasaları denetleme ve isterse TBMM'yi yasa çıkaramaz hale getirme imkanı vermektedir. Başkan, TBMM tarafından çıkarılan bir yasayı gerekçe göstermeden veto edebilmektedir. Yasa teklifinin tekrar yasalaşması için ise nitelikli çoğunluk (301 oy) gerekmektedir. Ayrıca başkan TBMM'den gelen yasaları artık eskiden olduğu gibi 15 gün içinde onaylamak veya veto etmek durumunda değildir. İsteddiği kadar bekleyebilecektir. Bu arada doğan boşluğu kararname çıkararak doldurabilir. Cumhurbaşkanı'nın yasaların uygulanmasını sağlamak için yönetmelik çıkarma yetkisine sahip olması yasaları istediği gibi yorumlamasının yolunu açabilir.

16) Erdoğan Başkanlığı, “Fren-Denge Mekanizması” Üzerine İnşa Edilmemiştir.

Başkanlık sistemi “**fren-denge**” adı verilen bir dengeler mekanizması üzerine inşa edilir. Burada ifade edilen parlamentonun başkanı denetlemesi ya da başkanın parlamentoya karşı siyasi sorumluluğu değildir. Hatta parlamenter sistemde yer alan meclisin hükümeti düşürme yetkisi başkanlık sisteminde yoktur. Bunun yanında askeri ve siyasi kararların tamamı, başkanın isteği hilafına alınmaz. Başkanın generalleri ve ordu komutanlarını dilediği gibi tayin ve azil yetkisi de düşünüldüğünde öngörülen denge mekanizmasının otoriter bir rejime, diktatörlüğe dönüşmesi an meselesidir. Dengeden sapmanın sonuçlarını ise özellikle Güney Amerika ülkeleri en acı tecrübelerle yakın tarihte yaşamışlardır.

AKP'nin getirmeyi hedeflediği Saddam Irak'ı veya Kuzey Kore modelinde ise başkan dene-

timsizdir. Başkanın kendisi parlamentoyu denetlemektedir. Başkanın partisi ile bağı ve genel başkanlığı süreceği için başkan aynı zamanda iktidar partisi grubunu tamamen kontrol edecektir. Başkanı frenleyecek/dengeleyecek bir TBMM olmayacaktır. Aksine parlamenter rejimde yürütmenin denetlenmesini sağlayan mekanizmalar yeni anayasa teklifinde kaldırılmıştır. 89. madde ise düzenlenen TBMM'nin yürütmeyi denetleme görev ve yetkisi kaldırılmıştır. Ayrıca, Madde 98'de öngörülen TBMM'nin yürütmeyi denetlemedeki gensoru, güvenoyu, meclis soruşturması mekanizmaları tasfiye edilmiştir. Ayrıca "devlet faaliyetlerini ilgilendiren" konularda genel görüşme yapılması kabul edilmemiştir. Bu bir fren-denge sistemi değil, otoriter Kuzey Kore modelidir.

17) Türkiye'de Parlamenter Sistemin Koalisyon Ürettiği Kötü Bir Efsanedir.

Başkanlık sistemi propagandasının önemli ayaklarından birini, parlamenter demokrasinin koalisyon hükümetleri ile istikrarsızlık ürettiği tespiti oluşturmaktadır. 1950-2016 arasındaki 66 yılın 21 yılında Türkiye koalisyon hükümetleri ile yönetilirken, 38 sene Türkiye'yi tek parti hükümetleri yönetmiştir. Türkiye, 6-7 yıllık bir süre de askeri yönetimlerle yönetilmiştir. Demek ki, parlamenter sistemin doğrudan koalisyon ürettiği tezi doğru değildir.

18) Parlamenter Sistemlerde Koalisyonların İstikrarsızlık ve Siyasal Kararsızlık Ürettiği Tezi Efsanedir.

Parlamenter sistem, doğrudan koalisyon üretmez ancak koalisyon hükümetleri de istikrarsızlık ve kararsızlık anlamına gelmez. Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli siyasi kararlarından birisi 1974'de alınan Kıbrıs Barış Harekatı kararıdır. Bu karar bir koalisyon hükümeti tarafından (CHP-MSP) alınmıştır. Esas siyasi istikrarsızlık üretecek olan siyasi-toplumsal gerçekliği yansıtmayan siyasi sistemlerdir.

19) HDP, Özünde Başkanlık Sistemine Karşı Değildir.

"Başkanlık sistemine CHP VE HDP de karşı çıkıyor. Türk milliyetçileri nasıl HDP'nin karşı çıktığı bir şeye karşı çıkarlar?" şeklinde AKP propagandasına hak ettiği cevabı da vermeden geçmeyelim.

Abdullah Öcalan ile aylarca İmralı adasında "Yeni Türkiye" dedikleri federal-çok milletli devletin anayasasını tartışan ve kaleme alan AKP'dir. Sonunda ulaştıkları anlaşmayı utanmadan ecdadın sarayında Dolmabahçe'de imza töreni ile açıklayan yine AKP'dir. Ancak bu arada Suriye'de güçlenen PKK, "özerklik olmaz, doğrudan konfederasyon" deyince anlaşma bozulmuştur. HDP bunun üzerine "Seni başkan yaptırmayacağız" demiştir. Şimdi bu AKP, Türk Milliyetçilerine HDP ile aynı çizgide olma suçlamasında bulunur ise onlara vereceğimiz cevap kısaca "**Hadi oradan Öcalan ile başkanlık anayasası yazan siz değil miydiniz?**" der geçeriz. Peki, 7 Haziran ve 1 Kasım seçimlerinden önce MHP "Başkanlığa Hayır" derken, HDP'de pazarlık için "**Başkanlığa Hayır**" diyor muydu? Evet diyordu. Başkanlığa "Hayır" demek, Türk Milliyetçilerini 7 Haziran ve 1 Kasım seçimleri öncesinde HDP ile aynı çizgiye getirmede de şimdi mi getirecek? Üstelik, TBMM'de yapılan oylamada HDP sözcüleri görünürde Başkanlık Anayasası aleyhine konuştular ancak hiçbir HDP'li "**Başkanlığa Hayır**" oyu vermedi. Çünkü hala Saray ile HDP arasında pazarlık devam ediyor. Referandumdan önce bu pazarlığın nasıl biteceğini bilmiyoruz. Üstelik başkanlığa Saadet Partisi de karşı çıkıyor. Bağımsız Türkiye Partisi'de karşı çıktığını açıkladı. Demokrat Parti'de karşı çıktığını duyurdu. Özetle, kimse Türk Milliyetçilerinin akıllı alay etmeye kalkmasın. Çünkü Türk Milliyetçileri akılları ile alay etmeye kalkanlardan çok daha akıllıdır. Tarih bunun şahididir.

20) ABD ve AB Türkiye’de Başkanlığa Karşı Değildir.

ABD ve AB Türkiye’de başkanlık rejimine karşı değil, hatta bir kişi bütün sistemi kontrol edince o kişiyi kontrol ederek bütün sistemi/devleti kontrol etmek mümkün olduğu için başkanlık sistemine sinsi bir destek veriyorlar. Örneğin ABD’de devam etmekte olan Rıza Sarraf davasının görülmesi Ocak 2017’den Ekim 2017’ye ertelendi. Nedeni ise; Rıza Sarraf, kendisinin 1 ay daha fazla hapisshanede yargılanmadan yatmasını sağlayacak bir düzenleme istemesi ve Amerikan yargısının da bunu kabul etmesidir. Böylece Türkiye’de referandum sürecinde ABD’deki Türkiye ile bağlantılı ve siyasal sonuçlar doğurabilecek dava tamamen gündem dışına düştü. Öte yandan Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, Türkiye’deki durumun acil görüşme teklifini reddedererek, görüşmeleri 2017 yazına erteledi. Ne ABD’den ne AB’den Saddamcı başkanlık sistemi girişimine açık/kapalı bir karşı çıkış gelmedi.

21) Başkanlığı, Balgat ve AKP Dışında Kim Destekliyor?

Türk Milliyetçileri başkanlığa karşı çıkıyor. Balgat’ta küçük bir grup kendilerini Ülkücü Hareketten ve Türk Milliyetçiliğinden soyutlayarak Erdoğan’ı başkan yapmak için çırpınıyorlar. Ancak onların dışında Başkanlık için çırpınanlar var. Birincisi Hizbullah’ın siyasi örgütü olan Hüda-Par. Hüda-Par, başkanlık rejimini destekliyor. Saha da AKP ile birlikte çalışacak. Başkanlığı diğer destekleyen ise Mesut Barzani ve partisi KDP. Daha fazla bir şey söylemeye gerek yok.

Sonuç olarak; Biz Türk Milliyetçileri, Türk Milli ve Üniter devletini tasfiye etmeye kararlı olduğumu bir çok kez açıklayan, Türk Milliyetçiliğini ayaklarının altına aldığı te reddüt etmeden duyuran, Türk Milliyetçilerine en ağır hakaretleri eden bir kişinin başkanlığının önünü açmayacağız. Tarihin içinden geçtiğimiz dönemde başkanlığa “Evet” demek, özerklik-federasyon ve bölünmeye “evet” demek anlamına gelecektir. Bu suça ortak olan Türk Milliyetçisi değildir.

21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü Tarafından Hazırlanan Referanduma Sunulan Anayasa Maddelerinin Analizi

1- Anayasa değişiklik teklifinin 1.maddesiyle Anayasanın 9.maddesindeki “Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır” ibaresi “..bağımsız ve tarafsız mahkemelerce..” kullanılır şeklinde değiştirilecektir.

Değişikliklerle birlikte savcı ve yargıçlar topluluğu kendi üyelerini seçemez hale geleceklerdir. Bunun yerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda çalışmaya talip olanlar maksatlarını yürütme organına ileteceklerdir. Üye olmak istediğini belirtenler arasından bir takım kimse Yürütme erkini kullananlar tarafından Kurul’a atanacaktır. Hal böyle iken Anayasa’ya eklenen “tarafsız” ibaresinin yargıyı eskisinden daha tarafsız yapması beklenmemelidir.

2- Anayasa değişiklik teklifinin 2. Maddesiyle, Anayasanın 75.maddesi değişecek ve TBMM sandalye sayısı 550’den 600’e çıkacaktır.

Getirilen değişiklikler Meclisin hükümet üzerindeki denetleyici yetkilerini neredeyse bütünüyle ortadan kaldırmaktadır. Madde yetkisi azalan Meclisin nüfusunu artırmaktadır.

3- Anayasa değişiklik teklifinin 3.maddesiyle, Anayasanın 76.maddesi değiştirilerek seçilme yaşı 25'ten 18'e indirilmekte ve "yükümlü olduğu askerlik hizmetini yapmamış olanlar" ibaresi "askerlikle ilişkisi olanlar" şeklinde değiştirilmektedir.

4- Anayasa değişiklik teklifinin 4.maddesiyle, Anayasanın 77.maddesi değiştirilerek, TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçiminin beş yılda bir ve "aynı günde" yapılması öngörülmüştür.

"Partili" "Cumhurbaşkanı"nın hem yürütmenin, hem de Meclis çoğunluğunun başı olması istenmiştir. "Cumhurbaşkanı" makamında gerçekleşen fiili bir güçler birliği söz konusudur. Değişikliklerin amacı Güçler birliği prensibini hayata geçirmek ise bunun yeri Türkiye Büyük Millet Meclisi olmalıdır.

5- Anayasa değişiklik teklifinin 5.maddesiyle Anayasanın 87.maddesinin değiştirilerek, "...Bakanlar Kurulu ve Bakanları denetlemek..." ve "Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek..." görev ve yetkisinin, TBMM'nin görev ve yetkileri arasından çıkarılması öngörülmektedir.

Bu maddenin getirdiği değişiklik Hükümet sistemindeki dönüşümün doğal sonucudur. Bakanlar kurulu ortadan kalkmıştır. Kanun hükmünde kararnameler ve tüzükler gibi Bakanlar kuruluna ait düzenleme araçları ortadan kalkmıştır. Yasama Organı'nın Yürütme üzerinde Anayasal araçlarla siyasal denetim gerçekleştirme kapasitesi düşmektedir.

6- Anayasa değişiklik teklifinin 6.maddesiyle Anayasanın 98.maddesinde yapılacak değişiklik kapsamında; "Türkiye Büyük Millet Meclisi soru, Meclis araştırması, genel görüşme, gensoru ve Meclis soruşturması yollarıyla denetleme yetkisini kullanır.." ibaresi; ".. Meclis araştırması, genel görüşme, meclis soruşturması ve yazılı soru yollarıyla bilgi edinme ve denetleme yetkisini kullanır.." şeklinde değiştirilmiştir.

Yapılan bu değişikliklerle hükümet ve bakanların denetleme yolu, "gensoru", "meclis soruşturması", "sözlü soru" gibi önemli demokratik kurumlar buharlaşmış; buna bağlı olarak Meclisin hükümet üzerindeki denetleyici yetkileri neredeyse bütünüyle ortadan kalkmıştır.

7- Anayasa değişiklik teklifinin 7.maddesiyle Anayasanın 101.maddesinde yapılacak değişiklikle "Cumhurbaşkanı"nın 40 yaşını doldurmuş yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip, Türk vatandaşları arasından doğrudan ve en fazla iki kez seçilebileceği belirtilmektedir. Seçim Meclis seçimleriyle paralel yürütülecek, ilk turda geçerli oyların salt çoğunluğu aranacaktır. İkinci tura kalınır ise seçim geçerli oyların çoğunluğunu alma kriterine dayanacaktır. Ancak ikinci turda tek aday kalır ise, rakipsiz kalan aday için seçim referandum şeklinde yapılacak, bu kimse geçerli oyların salt çoğunluğunu alamaz ise sadece Cumhurbaşkanlığı seçimi yenilenecektir. Seçimin hangi süre içerisinde, hangi koşullarla, nereden itibaren yenileneceği madde metninden anlaşılmamaktadır. Önceki "Cumhurbaşkanı"nın görevi, seçimin tamamlanmasına kadar sürdüğü için bu maddedeki belirsizlik önemli egemenlik boşluklarına yol açabilecek, "Cumhurbaşkanı"nın görev süresinin anayasanın öngördüğünden çok daha uzun sürmesi ile neticelenebilecektir.

8- Anayasa değişiklik teklifinin 8.maddesi yürütme yetkisini "Cumhurbaşkanı"na vermektedir. Buna göre artık bir başbakan ya da bakanlar kurulu olmayacak, kurulların birleşik iradesini "Cumhurbaşkanı"nın iradesi ikame edecektir. Milletvekillerinin yürütme ile ilgili soruları ce-

vapsiz, halktan bakanlıklara iletilir umuduyla çeşitli bölge vekillerine yönelen talepler sahipsiz kalacaktır.

Teklifin 8. Maddesine göre “Cumhurbaşkanı”, yürütme yetkisi ile beraber kararname çıkarabilecektir. Bu kararname Meclis denetimine muhatap olmayacaktır. Olağan zamanlarda yasa ile çelişmeyecek olsalar bile yasanın doğrudan düzenlemediği alanlarda kanun hükmüne sahip olacaklardır. Çok kolay bir şekilde ilan edilebilecek olan olağanüstü dönemlerde ise yasaları değiştirebilecekler, bir ay içerisinde Meclise sunulmasalar bile yok hükmüne düşmeyecekler, sürekli yenilenmek suretiyle etkinliklerini sürdüreceklerdir. Böylelikle yürütme yetkisi yanı sıra yasama yetkisi de “Cumhurbaşkanı”na geçecektir. Yasal boşluklar kararname ile doldurulabilecek, kanunların uygulanmasını göstermek için de yönetmelikler çıkarabilecektir.

“Cumhurbaşkanı” üst kademe kamu yöneticilerini atayıp, görevlerine son verebilecek bir yetkiyle mücehhezdir. Devlet bürokrasisinin üst kademelerinin ne olduğu, bu kademelerin kimler tarafından doldurulacağı hususları “Cumhurbaşkanı” tarafından belirlenecektir. Söz konusu düzenleme kamu görevini milli menfaate uygun olarak yerine getirmek için gerekli hukuksal koruma ve otonominin esaslı bir şekilde zayıflaması ile neticelenebilecektir. Son olarak belirtilmelidir ki madde hükmüne göre, “Cumhurbaşkanı” savaşla sonuçlanabilecek eylemleri gerçekleştirme konusunda aşırı yetkilendirilmiştir.

9- Teklifin 9. Maddesinde parlamenter sistemlerde sorumsuz olması normal olan ancak başkanlık sistemi bağlamında sorumluluğu mutlaka gereken başkanın/“Cumhurbaşkanı”nın cezai sorumluluğunu düzenlemektedir. Sorumluluğun oluşması için gerekli görülen imza sayısı cezai sorumluluk meselesini fiili olarak imkânsız hale getirmektedir.

Buna göre sorumluluğun oluştuğunu iddia edebilmek için bile 301 milletvekilinin imzası gerekecektir. Meclis’te önerge verecek. Meclis önergeyi bir ay içinde görüşmezse soruşturma açılmayacak. Bir ay içinde görüşürse de en az 360 milletvekilinin gizli oyu ile soruşturma açılmasına karar verilecek. Yani Meclis’te çoğunluk olan parti istemedikçe soruşturma açılmayacak. Soruşturma açıldığı takdirde ise bir Komisyon kurulacak. Meclis’teki siyasi parti üyelerinden Komisyon oluşturulacak. Ancak Komisyon’da, partiler güçleri oranında yer alacak. Yine çoğunluk olan partinin Komisyon’da söz hakkı daha çok olacak. Komisyon’un raporundan sonra “Cumhurbaşkanı” Yüce Divan’a sevk edilemeyecek, rapor yine Meclis’te görüşülecek ve en az 400 milletvekilinin oyu ile Yüce Divan’a gidecektir.

10- Teklifin 10. Maddesine göre “Cumhurbaşkanı”, kendisine istediği kadar yardımcı atayabilecektir, bir üst sınır bulunmamaktadır. Söz konusu maddeye göre bakanlar doğrudan kendisine karşı sorumludur. Meclise karşı bir kurul olarak sorumlu bakan fikri yerini bir kişiye karşı sorumlu yürütücü tasarımına bırakmıştır. Bu yardımcıları sadece “Cumhurbaşkanı”na karşı sorumlu olacaklardır. Yardımcıların ve Bakanların cezai sorumluluğu da -tıpkı “Cumhurbaşkanı”nın sorumluluğunda olduğu gibi- imkânsız yakın gerçekleşme koşullarına bağlanmıştır.

11- 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 116. maddesinde değişiklikler öngören anayasa teklifinin 11. maddesiyle, TBMM’ye Meclis seçimlerinin yenilenmesi için üye tamsayısının beşte üçü çoğunluğu sağlaması koşulu getirilirken, “Cumhurbaşkanı”na hiçbir gerekçe göstermeksizin Meclis seçimlerini yenileyebilme yetkisi tanınmıştır.

Meclis seçimlerinin yenilenmesiyle “Cumhurbaşkanı” seçimlerinin de yenileneceği hükmü yasamanın yürütmenin güdümünde olacağı şüphelerini güçlendirmektedir; nitekim bu durum

başkanlık rejimindeki karşılıklı bağımsızlık ilkesine de ters düşmekte, Meclisin “Cumhurbaşkanı”nı denetleme imkanını ortadan kaldırmaktadır.

Partili “Cumhurbaşkanı”, Mecliste beşte üç çoğunluğu yönlendirebildiği takdirde Meclis seçimlerinin yenilenmesini sağlayarak 5+5 olan görev süresini 3 döneme kadar uzatabilecektir. Bu husus “Cumhurbaşkanı” seçiminin gerçekleşmemesi durumunda önceki “Cumhurbaşkanı”nın görev süresinin dolmayacağı hususuyla birlikte düşünüldüğünde daha da önem kazanmaktadır. Bu da “Cumhurbaşkanı”nın iktidarını kalıcı kılabilecektir.

12- Teklifin 12. maddesi, hükmü gereği Anayasa’nın 119. maddesinde yapılan değişikliklerle, 2709 Sayılı Anayasa’nın 119. ve 120. maddelerinde düzenlenen olağanüstü hal koşulları, birleştirilerek tek bir maddeye toplanmış ve olağanüstü hali gerekli kılacak koşullar Anayasa’nın 122. maddesinde hüküm altına alınan sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halini kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması sebepleriyle olağanüstü hal ilanına karar verilirken aranan cumhurbaşkanının Milli Güvenlik Kurulu’nun görüşünü alma şartı kaldırılmış olmakla olağanüstü hale karar verme yetkisi tek kişi tarafından kullanılabilir bir yetki halini almıştır.

Savaş hallerinde TBMM’nin olağanüstü hali uzatma yetkisinde her defasında en fazla 4 ay olan süre sınırı kaldırılmıştır.

Değişiklik metninin 8. Maddesinin 17. Fıkrasıyla cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenemeye konu edilemeyecek olan temel haklar, kişi hak ve ödevleri ile siyasi haklar, olağanüstü halde kararname ile düzenlenebilecektir.

13- Teklifin 13. maddesi hükmüne göre Anayasa’nın 142. maddesine eklenen fıkrayla savaş halinde, asker kişilerin görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevli askeri mahkemeler ve disiplin mahkemeleri dışında askeri mahkemeler kurulamayacağı hükme bağlanmıştır. Böylelikle askeri mahkemelerin sivil kişiler üzerindeki ve asker kişilerin askeri suçları dışındaki suçlarında yargılama yetkisi de kalkmış bulunmaktadır.

14- Teklifin 14. Maddesinde yargı bağımsızlığı ve hukuk devleti açısından çok kritik olan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu düzenlenmektedir. Yargı bağımsızlığı ve hukuk devleti için bu kurulun yasama ve yürütmenin etkisi altında olmaması gerekir. Bunun için ideal olan, kurul üyelerinin yargı mensupları arasından yargı mensupları tarafından seçilmesidir. Ancak değişiklikle, kurul üyelerinin 6’sı başvuranlar arasından doğrudan doğruya “Cumhurbaşkanı” tarafından atanacaktır. Kalan 7’si ise “Cumhurbaşkanı”nın, çoğunluk partisi başkanı olarak kontrol ettiği Meclis tarafından atanacaktır. Kararın temyizi de yine HYK tarafından seçilen Yargıtay hâkimleri tarafından gerçekleştirilecektir.

15- Kanunsuz vergi olmaz ve kanunsuz harcama olmaz ilkeleri, halktan toplanan vergilerin ve bu vergilerle yapılan harcamaların yürütme organı tarafından keyfi biçimde yapılamaması için öngörülen güvencelerdir. Bütçe kanunları yıllık yapılır ve o yıl için toplanacak vergileri ve yapılacak harcamaları gösterir. Meclis toplanmasını istemediği vergileri veya yapılmasını istemediği harcamaları veto edebilir. Ancak söz konusu değişiklik ile -bütçe kanunu zamanında yürürlüğe konamaz ise- “Cumhurbaşkanı”nın eski bütçe kanununu uyarlayarak devam ettirmesi hükmü getirilmektedir. Böylece “Cumhurbaşkanı”nın meclise ihtiyaç duymaksızın vergi toplama ve harcama yapmaya karar verme yetkisi olacaktır.

16- Anayasalar torba kanun usulünde değiştirilmezler. Anayasa Teklifinin 16, 17 ve 18. Maddeleri mevcut Anayasanın pek çok maddesini maddenin mecliste ve kamuoyunda bütünsel olarak tartışılmasını ve görüşülmesini engelleyecek şekilde ifade edilmiştir. Okuyanların, bu maddelerde bahsi geçen hükümlere ulaşamamaları durumunda metni anlamaları mümkün değildir. Nasıl değiştirildiğini, neleri değiştirdiğini uzman olmayan gözlerden kaçırılan bir anayasa metni söz konusudur.

Teklifin 16. Maddesi diğer pek çokları arasında kamuoyunun doğrudan ilgilendiği *iki hususta* değişiklikler getirmektedir.

Bunlardan ilki devletin üniter yapısını koruyan 123. Maddedir. Buna göre kamu tüzelkişiliği kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak kurulur. Bir başka deyişle kamu tüzel kişiliği tesis etmek yasamaya ait bir yetkidir ve dolayısıyla Meclisin uhdesindedir. Üniter devletin çatısını oluşturan temel normlardan birisi olan maddenin üçüncü fıkrası değişiklik teklifi ile “Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kurulur” şeklinde değiştirilmiştir, yasama yetkisinin önemli bir kalemi “cumhurbaşkanlığı”na devredilmiştir.

Gözden kaçırılabilir şekilde ifade edilen ikinci husus şudur: Mevcut anayasada 89. Maddede yer alan “Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu aynen kabul ederse kanun Cumhurbaşkanınca yayımlanır” ifadesi, cumhurbaşkanının veto yetkisi olmadığını ancak yasama faaliyetinin –gerekçesiyle- tekrar gözden geçirilmesini isteyebileceğini ifade eder. Teklifin 16. Maddesiyle getirilen “üye tamsayısının salt çoğunluğu ile” eklentisi bundan böyle “Cumhurbaşkanı”nın Meclisin yasama aritmetiğine müdahale imkanına kavuştuğunu göstermektedir. Meclis aritmetiği üzerindeki yeni iktidarı “Cumhurbaşkanı”nın yetkisini veto yetkisine yaklaştırmıştır.

17- Teklifin 17. Maddesi yeni düzeneğe geçişi kolaylaştıracak hükümlere odaklanmış gibi durmaktadır. Bununla birlikte maddenin ilk fıkrasındaki “Meclisin seçim kararı alması halinde 27. Yasama Dönemi milletvekili genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır ifadesi” bir belirsizliğe sebep olacak gibi durmaktadır. Metinde erken seçim ibaresi yer almamakla birlikte, ifade, erken olarak yapılacak bir seçimi kapsamıymış gibi durmaktadır. Mevcut Anayasanın değiştirilmeyen 67. Maddesinin son fıkrasına göre seçim kanunlarında yapılacak değişiklikler yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz. Maddedeki belirsizlik, Anayasada değişiklik teklifinin olası kabulünü takiben ilk seçimde sorun yaratabilecek; Anayasanın 67. Maddesini gerilimin merkezine yerleştirecek gibi görünmektedir.

18- Anayasa değişiklik teklifinin 18.maddesi yapılan değişikliklerin yürürlüğe girme tarihleriyle ilgilidir. Söz konusu maddelerde yapılan değişiklikler:

- * Bakanlar Kurulunu düzenleyen 109-115. maddeler arası yürürlükten kaldırılmıştır ve Bakanlar Kurulu’na verilmiş tüm yetkiler “Cumhurbaşkanı”na verilmiştir. Tüm Anayasa metnindeki Bakanlar Kurulu ibaresi (8-88-93/2-155/2-73/4-117/2-118 ve diğerleri) “Cumhurbaşkanı” olarak değiştirilmiştir.
- * 120, 121, 122 maddeler yürürlükten kaldırılarak; “Olağanüstü Yönetim Usulleri” arasından “Sıkıyönetim” çıkarılmıştır. Bu düzenlemeyle olağanüstü yönetim yalnızca 119. md ile yeniden düzenlenen OHAL’den ibarettir. OHAL çerçevesinde tüm yetki “Cumhurbaşkanı”nınadır. Bu kapsamda 15,17, ve 19.maddelerden “sıkıyönetim” ibaresi çıkarılmıştır.
- * 82.maddenin ikinci fıkrasında geçen ikinci cümlesinde geçen: “Bir üyenin belli konuda ve altı ayı aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca verilecek geçici bir görevi kabul etmesi, Meclisin kararına bağlıdır” ifadesi yürürlükten kaldırılmıştır. Bu ifadenin kaldırılması ile

milletvekillere verilecek geçici görevler Meclis yetkisinden çıkartılmıştır, dolayısıyla “Cumhurbaşkanı”nın alanına girmektedir.

- * 89.maddenin üçüncü fıkrasında “geri gönderilen kanunu” ibaresinden sonra gelen “aynen kabul ederse” hükmü kaldırılarak “üye tam sayısının salt çoğunluğu ile” ibaresi eklenmiştir. Bu değişiklikle, TBMM kendi iradesinde ısrar edebilmek için, kanunların kabulü için öngörülen olağan yeter sayısını aşmak zorundadır. Cumhurbaşkanlığı makamında toplanan olağanüstü Yürütme yetkilerine ek böyle bir yasama denetimi, son derece büyük bir dengesizliğe yol açmaktadır.
- * 123.maddenin üçüncü fıkrasında yer alan “ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak ibaresi “kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile” şeklinde değiştirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile artık, eyalete ya da başka hususlara yol açabilecek şekilde kamu tüzel kişiliği yaratılabilecektir.
- * 125.maddenin ikinci fıkrasında yer alan “Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askeri Şuranın kararları yargı denetimi dışındadır. Ancak..” ve altıncı fıkrasında yer alan “sıkıyönetim” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.
125/1’de “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır” ibaresinin istisnası, 125/2’de düzenlenen “Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askeri Şuranın kararları yargı denetimi dışındadır” ibaresidir.
- * 161.madde ile yapılan düzenleme ile hükümetin yerini “Cumhurbaşkanı” almıştır. Bütçe ve kesin hesapla ilgili ayrıntıları düzenleyen 162,163 ve 164.maddeler yürürlükten kaldırılmıştır. Bu durum Meclisin yürütmeyi bütçe yolu ile denetleme imkanını kaldırmaktadır.